

PO TAURAGNŲ DANGUM

2009 RUGSĖJIS NR. 11 TAURAGNŲ KRAŠTO BENDRUOMENĖS LAIKRAŠTIS

Jau rugsėjo pabaiga, tačiau daugelyje iš mūsų dar gyvena vasariškos nuotaikos. Jos gyvena mūsų drabužiuose, mūsų mintyse, mūsų šypsenose ir visai nenori įsileisti rudens. Gal tik ši močiutė rudens laukia labiau už mus – jai tai bus atokvėpis ir neberekės su sunkiu pieno bidonėliu žingsniuoti kilometrą, kitą...

***Sveikiname jubilatus, gražių Jums metų, giedrios
širdies ir minčių – šiandien, rytoj, visada.***

Liepos mėnesį

50-metį šventė **Kęstutis Šimkūnas** iš Klykių kaimo ir **Stanislovas Zvilna** iš Sirvydžių;
60 metų suėjo **Romualdai Saplinskienei** iš Tauragnų ir **Algirdui Rūzgui** iš Sėlės kaimo;
70 metų – **Apolonijai Grumbinienei** iš Varniškių;
75 - eri – **Levanijai Petkevičienei** iš Vilkablauzdės;
80 metų suėjo **Vytautui Žilėnui** iš Vyžių kaimo;

Kai žiūriu į tokius žmones, atrodo, kad gyvenimas stovi vietoje, nekinta. O juk pasaulis juda beprotišku greičiu, tobulėja. Kompiuteriai, prabangūs automobiliai, dirbtiniai Žemės palydovai, dirbtinis intelektas, dirbtinis maistas, dirbtinės gražuolės vaikšto podiumais.... Daug kur sutiksime žodį dirbtinis. Tai gal pasaulis regresuoja? Gal jis praranda žymiai daugiau, negu atranda? Gal pastovios vertybės, minimalūs poreikiai, kai viskas tikra ir natūralu – gal tai ir yra laimė? Gal tik jauniems tokios močiutės atrodo sulinkusios po senatvės našta, o jos turbūt jaunesnės už daugelį iš mūsų. Kai žiūriu į aštuoniasdešimtmečių veidus, dažnai taip pagalvoju.

Man gražūs seni žmonės. Ir tikri.

Danguolė Grabauskienė,
bendruomenės pirmininkė

Rugpjūčio mėnesį

60-metį šventė **Gediminas Šireika** (Tauragnai);
70-metį šventė **Veronika Atkočiūnienė** iš Tauragnų, **Stanislava Babrauskienė** iš Klykių kaimo;
75-eri suėjo **Aldonai Marijonai Vaškelienei** iš Tauragnų kaimo ir **Genovaitei Kulienei** iš Bajorų;
80 metų – **Valerijai Tumėnienei** iš Pilkenių;
85 – eri – **Veronikai Žiezdrienei** iš Tauragnų;

Rugsėjo mėnesį

75-eri suėjo **Janinai Norkūnienei** iš Kalvių, **Aldonai Narvaišienei** iš Vilkablauzdės, tauragniškėms **Onai Birutei Blažienei**, **Onai Savickaitei** ir **Lionei Bronei Valiukonienei** iš Strazdų kaimo;
85-eri **Teklei Rožienei** iš Tauragnų ir **Jonui Juknevičiui** iš Kalvių.

Renginiai Lietuvos tūkstantmečiui (apžvelgė Danguolė Grabauskienė)

Liepos 5-ąją, karaliaus Mindaugo karūnavimo dienos išvakarėse, 21 val. „Tautiška giesmė“ skambėjo ir ant Tauragno piliakalnio. Taip tauragniškiei prisijungė prie istorinės pilietinės iniciatyvos apjuosti pasaulį „Tautiška giesmė“. „Tūkstantmečio odisėjos“ pakviesti pirmą kartą istorijoje vienos tautos žmonės vienu metu visame pasaulyje giedojo savo valstybės himną, pranešdami apie Lietuvos vardo tūkstantmetį.

Akcijoje dalyvavo per trisdešimt tauragniškių.

Nuotraukoje: Ant Tauragno piliakalnio susirinkę tauragniškiei ruošiasi giedoti Lietuvos himną

Kultūros centre vyko popietė, skirta Lietuvos vardo tūkstantmečiui pažymėti. Tauragnų garbės pilietis gydytojas Algimantas Bartkevičius apibūdino pačius svarbiausius Lietuvos istorijos tarpsnius. Su nauja knyga „Gyvenimo kelionė“ į renginį iš Šilutės atvažiavo kraštiečių Filomena Vaicekauskaitė – Kitova. Jos knyga – tai tikroviškas pasakojimas apie sunkius vaikystės metus. Daugeliui vyresnio amžiaus tauragniškių knyga turbūt taps sava ir artima. Mintimis

Nuotraukoje: moterų ansamblis po koncerto

apie knygą dalinosi autorės vaikystės draugė Liucija Kulbačiauskienė, mokytojas Jonas Belopetravičius.

Pasirodė tauragniškiei dainininkai, vadovaujami Vilmos Valienės, šoko senovinių šokių grupė „Stella“ iš Kauno. Grupėje šoka tauragniškę Laima Babelytė, ji ir atvežė drauges į Tauragnus. Renginį vedė Nijolė Šuminienė.

Valda Žebelienė

Nuostabi kelionė

Tą ankstyvą rūpjučio 7-osios rytą Tauragnų miestelio gatvėmis vyko neįprastas judėjimas. Pavieniui ir grupelėmis, nešini didžiuliais krepšiais, skubėjo tauragniškiai prie kultūros namų ir linksmai šurmuliavo laukdami autobuso. Dar minutė, kita ir ... vykstame į trijų dienų ekskursiją po saulėtą Lietuvos pajūrį. Važiuojame didžiuliu dviaukščiu autobusu. Keliaujančių nei daug, nei mažai - 72 asmenys. Ne visi yra mūsų bendruomenės nariai, bet labai greitai susidraugaujame, randame bendrą kalbą, juokaujame.

Pirmasis mūsų kelionės tikslas - Kretingos dvaro muziejus, Žiemos sodas. Moterys su didžiausiu susidomėjimu apžiūri visokiausius augalus augalėlius. Ansamblio dainininkės sudomina rūmuose veikianti skrybėlaičių paroda. Juk artėja Romansų vakaras ir gal ką nors įdomesnio sugalvosim. Atvykę į Palangą, greitai apsistojame iš anksto užsakytoje nakvynės vietoje. Minimaliai įsikūrę ir numarinę alkį, skubame prie jūros. Kol kas nesidomime, ką pardavinėja Basanavičiaus gatvės prekytojai. Norime greičiau išgirsti jūros ošimą, pamatyti jos neaprepiamas platybes... Kaip gera basomis pereiti per karštą

pajūrio smėlį, atvėsinti pavargusias pėdas sūriam vandeny! Kaip gera pasimaudyti! Vakare visi skubame ant Palangos tilto atsisveikinti su saule.

Kitą rytą autobusu vykstame į Klaipėdą. Keliamės keltu į Smiltynę. Vykstame į Jūrų muziejų. Su didžiuliu susidomėjimu apžiūrime įvairias žuvis, jūros žinduolius. Ilgai stovime prie pingvinų, tų mažų frakuotų "žmogiukų". Didžiausia pramoga mūsų laukia delfinariume. Delfinų pasirodymas! Žodžiais sunku nupasakoti, ką kiekvienas jautėme. Būtina pačiam viską pamatyti. Vien dėl delfinų pasirodymo verta vykti į pajūrį ir aplankyti delfinariumą. Po delfinų pasirodymo sėdame į autobusą ir lydimi gidės vykstame į kelionę po Kuršių Neriją. Aplankome Raganų kalną su daugybe skulptūrų. Einame prie Mirusių kopų, kurios yra tarp Pervalkos ir Juodkarantės. **(Žiūr. nuotraukose).**

Kadaise, smėlynams slenkant, buvo užpustyti žvejų kaimai. Žmonių aukų išvengta, jie persikėlė labiau į pusiasalio centrą. O vaizdas liko tikrai įspūdingas. Ne veltui šios kopos vadinamos lietuviškąja Sachara. Vykstame į Nidą. Užlipame ant Parnidžio kopos. Stebimės kažkada praužusio Anatolijaus uragano galingumu. Jis sugebėjo sudaužyti į gabalus didžiulį Saulės laikrodžio monolitą. Pasak gidės, tas monolitas buvo svetimkūnis natūralioje mūsų pajūrio gamtoje. Paskui laipteliais leidžiamės nuo kopos ir einame į senąją Nidą. Nebeturime jėgų nueiti iki Tomo Mano namelio, tik stabtelim prie paminklo

Vytautui Kernagiui. Esame pavargę ir labai alkani. Jau leidžiantis saulei, grįžtame į Palangą.

Rytą beveik visi skuba prie jūros, nes dar galime kelias valandas pasilepinti jūros teikiamais malonumais. Grįždami nuo jūros dairomės namiškiams nupirkti lauktuvių, parvežti rūkytos žuvies. Laikas bėga nesulaikomai ir turime atsisveikinti su svingingąja Palanga. Vykstame į Mosėdį. Aplankome akmenų muziejų, daktaro Into sodybą. Užsukame į unikalią Orvidų sodybą – muziejų po atviru dangumi. Paskutinis mūsų kelionės tikslas – Kryžių kalnas. Kai kas tą vietą matėme tik nuotraukose ar per televizorių. Nepakartojamas išpūdis!

Į Tauragnus grįžtame jau po vidurnakčio. Baigėsi nuostabi, kupina išpūdžių trijų dienų kelionė, kurią suorganizavo bendruomenės pirmininkė Danguolė Grabauskienė. Nuoširdus ačiū jai! Lauksime naujų išvykų.

Nuotraukoje: Juodkrantėje, Raganų kalne

Nuotraukoje: Prie Kryžių kalno

Julija Bajarūnaitė, 5 kl.

Prie jūros

Kai pirmą kartą pamačiau jūrą, man ji paliko labai didelį išpūdį. Mes su draugėmis buvome labai laimingos. Visos teškenomės jūroje kaip maži vaikai, o aš išmokau plaukti. Pasimaudžiusios jūroje ėjome degintis, saulė buvo labai karšta. Sulaukę vakaro braidžiojome basi po šiltą jūros vandenį.

Kai atėjo kita diena, mes važiovome į Jūrų muziejų. Man ten taip pat patiko, bet įdomiausia buvo Delfinariume, iš džiaugsmo aš net susigraudinau. Išėjusi iš Delfinariumo buvau labai laiminga, mano draugės taip pat.

Parvažiavusi namo aš labai džiaugiausi, kad mokytoja surengė mums tokią kelionę.

Živilė Grigaliūnaitė, 5 klasė

Man labiausiai patiko delfinariume. Tenai dainavo delfinai, jie žaidė krepšinį. Po delfinų pasirodė ruoniai. Vienas ruonis taškė vaikus, kurie sėdėjo arčiau. Prižiūrėtojas vienam ruoniui davė žuvų, o kitam – ne. Tai supykęs ruonis pliaukštelėjo prižiūrėtojui peleku.

Man taip pat labai patiko prie jūros. Mes statėme smėlio pilis, ėjome maudytis. Aplankėme atrakcionus, sukomės apžvalgos ratu, kai kurie važinėjosi elektrinėmis mašinomis.

Šią kelionę atsiminsiu ilgai.

Gintarė Kunickaitė, 7 kl.

Labai džiaugiuosi, kad galėjau nuvažiuoti į Palangą, juk dar niekada nebuvau mačiusi jūros. Smagu buvo taškytis bangose, vakare buvo nuostabu stebėti saulėlydį, vaikščioti Palangos tiltu, grožėtis jūra.

Klaipėdoje aplankėme Jūrų muziejų, delfinariumą. Man labai patiko delfinų ir ruonių pasirodymas. Vykome į Kuršių neriją. Vaikščiudama po smėlio kopas pasijutau kaip tikroje dykumoje, tik kupranugarių trūko.

Grįždami į namus dar aplankėme Mosėdžio akmenų muziejų, Kryžių kalną.

Namo grįžome vėlai vidurnaktį. Nors buvau pavargusi, bet pilna gerų išpūdžių.

Danguolė Grabauskienė

Vykdėme projektą „Sveikatingumo ugdymas bendruomenėje“

Lektorius iš Kauno **Aleksandras Žarskus** (matote nuotraukoje) rugsėjo pradžioje skaitė dvi paskaitas: „Mityba, emocijos, mintys ir sveikata“ ir „Senatvė, mirtis ir kas toliau“. Štai keletas minčių pamąstymui iš lektoriaus paskaitų.

„Savo ligų ieškok lėkštės dugne“ (kiniečių patarlė); „Nebijokime paleisti tai, kas nueina. Gyvenimas yra nuolatiniai pasikeitimai“; „Kai gyvenimo tėkmė nusineša artimus žmones, paleiskime juos“; „Nė vienas nenumiršta anksčiau laiko“; „Negalios kyla iš baimės“; „Žmogus gali gyventi be fizinio maisto“;

Paroda Tauragnuose

Tradicinė, kasmetinė XXXIII Lietuvos karikatūrų paroda, kurios pavadinimas „Lietuvos vardo tūkstantmetis Europos kultūros sostinėje Vilniuje“, pabuvojo ir Tauragnuose.

Karikatūrų tematika apima Lietuvos laikotarpį nuo akmens amžiaus iki rinkimų į Seimą, nuo karaliaus Mindaugo iki prezidento Valdo Adamkaus.

„Nebėra natūralios mirties. Mirtis tapo labai brangi, ištęsta“; „Kai nuo skausmo giniesi, jis tik didėja. Reikia priimti skausmą“; „Nesvarbu, kiek gyventi, svarbu, kaip gyventi“; „Jei žmogus piktas, keikiasi, netenka dvasinės mitybos, jo aura mažėja“; „Rūpesčiai kaip debesys ateina ir nueina“; „Išmokstama daugiau tik tada, kai mokymosi sąlygos yra sunkios“; „Žmogus, kuris neseka savo minčių, negali būti laimingas“; „Kuo žmogus tiki, tuo jo tikrovė ir tampa“; „Daugelį dalykų mes darome iš įpročio. Pabuskime! Ar mums to reikia?“ „Gyventi taip, kaip daro visi, tai gyventi kaip sapne“; „Panašus eina prie panašaus. Šviesus traukia šviesų. Tai dvasinio vidinio gyvenimo dėsnis“. „Ten, kur klausaisi širdies, gyvenimo etapai yra gražiausi“.

Rugsėjo pabaigoje aktyviausiems dvejų metų sveikatingumo kursų lankytojams buvo pasiūlyti šiek tiek pigesni gydomieji masažai. Dešimt dienų masažuotojas iš Utenos Laimonas Rinkevičius važinėjo į Tauragnus, kur bendruomenės namuose masažo teikiamais privalumais pasinaudojo dešimt tauragniškių.

Projektą „Sveikatingumo ugdymas bendruomenėje“ rėmė Utenos r. savivaldybė.

Nuotraukoje: Parodos lankytojai

Ypač daug dėmesio skirta nacionalinei programai „Vilnius – Europos kultūros sostinė“.

Parodos organizatorius - Lietuvos dailininkų sąjungos karikatūristų sekcija.

Spalio mėnesį muziejuje tauragniškiečiai galės susipažinti su tautodailininkės **Birutės Valiukienės** tapybos darbais.

Kultūros namų jubiliejų pasitinkant

Su buvusia ilgamete Tauragnų kultūros namų direktore **Vanda Varneckiene** kalbasi **Bronė Juknevičienė**.

1959 m. lapkričio mėn. pradžioje pradėjo veikti Tauragnų kultūros namai. Daug metų, nuo 1974 iki 2002, kultūros namų direktore dirbo Vanda Varneckienė. Kaip pati sakė – buvo 20 – oji direktorė ir dirbo ilgiausiai iš visų anksčiau buvusių. Šiais metais švėsime kultūros namų 50- dešimtmetį. Vanda Varneckienė tikrai turi ką papasakoti. Kalbėjoms ilgai, kai kas buvo pasakyta ir „ne spaudai“. Bet, patikėkit, buvo ir įdomu, ir graudu, kartais ir juokinga. Jei per kultūros namų jubiliejų pakalbinsit gerbiamą Vandą, išgirsit daug įdomaus. Į pirmą klausimą išgirdau tikslų ir trumpą atsakymą, o paskui pasipylė prisiminimai. Todėl nepamirškite pakalbinti gerbiamos Vandos, nes šitame straipsnyje bus tik maža dalis prisiminimų.

Kultūros namų direktore tapote 1974 m. Kas buvo sunkiausia pirmaisiais metais ir kas labiausiai džiugino? Sunkiausia buvo, kad buvau dar viena direktorė. Buvo daug kalbų, kabinėjomosi iš tauragniškių pusės. Reikėjo įrodyti, kad aš dirbsiu. Nebuvo meno vadovo. Paskui atėjo Teresė Šalnaitė, choreografė Leokadija Juodvalkytė, dar vėliau Audronė Ramanauskienė, Erika Ruzgienė – ir darbai pajudėjo į priekį. Kolektyvų buvo daug, vyko daug konkursų. Kultūros namams daug padėjo kolūkis, dažnoms išvykoms duodavo savo autobusą arba padėdavo gauti. Labai geras buvo kolektyvas, dirbom ramiai, be jokių „rėkia – šaukia“, sutarėm. (Kol kalbėjoms, V. Varneckienė vis prisimindavo žmones, dirbusius kartu su ja, buvo matyti, kad bendradarbiai jai buvo svarbūs ir brangūs išliko iki šiol. - Aut. pastaba).

Per tiek darbo metų, be abejo, išgyvenote daug malonių akimirkų. Gal galėtumėt jas prisiminti? Kultūros namai labai dažnai būdavo prašytojo vaidmenyje. Kolūkio pirmininkas A. Driukas, nors su juo kartais ir pasiginčydavome, jei jau ką pažadėdavo, tai visada ir ištesėdavo. Vienas tokių ištesėtų pažadų saviveiklininkams - kelionė į Karpatus. Įsiminė ir kelionė su dramos kolektyvu į Punkską (Lenkija), tik šiek tiek dėl kitų dalykų. Rėmėjai, alaus kombinatas, idėjo statinę alaus. Didelę statinę. Kartu su tauragniškiais važiavo ir dramos kolektyvas iš Anykščių. Jie irgi vežėsi alaus, tokią menką bačkutę. Labai didžiavosi, kad pasiėmė alaus, mus vaišino. O mes juokėmės iki ašarų ir nieko nesakėm, kol gėrėm jų alų. O paskui išsitraukėm savo bačką. Tada jau juokėmės iš anykštėnų nustebimo, pamačius mūsų alaus statinę. Į visas keliones

veždavausi krepšelį su sumuštiniais. Alvydas Danauskas vis sakydavo: „Dabar suvalgom direktorės, o paskui kiekvienas savo“. (V. Varneckienė saviveiklininkus lydėdavo kiekvienoje kelionėje, kaip pati sakė, būtų nesuprasta, jei nevažiuotų, nes toks buvo darbas. - Aut. pastaba).

Nemažai metų Jūsų ir režisieriaus Vyganto Varnecko darbovietė buvo ta pati. Ko daugiau – pliusų ar minusų – buvo tame, kad teko dirbti kartu su vyru? Gal daugiau pliusų. Darbas nenutrūkdavo ir namie. Namuose kildavo daug minčių, aptardavom jas kartu. Ateidavo Audronė, Erika, tariamės, o Vygantas irgi sugalvoja idėjų mūsų darbui. Vyko bendravimas ir bendradarbiavimas.

Kokio sumanymo taip ir nepavyko įgyvendinti per visus darbo metus? Norėjau geros scenos įrangos. Kai atsirado galimybė – pasikeitė finansavimas, kultūros namų pavaldumas, po to etatų mažinimas, taip ir nepavyko.

Kultūros centro renginiuose Jus dabar matome rečiau. Ar nenutrūko ryšys su kultūrinio gyvenimu? Į renginius vaikštau rečiau, bet aš neatitolau – žinau, kas vyksta, jei reikia, padėdau, pavyzdžiui, ruošiant teatrų šventę. Dabar daug skaitau, turiu galimybę matyti geras TV laidas.

Pabaigai – tradicinis klausimas. Ko norėtumėte palinkėti kultūros centro darbuotojams, o ir visiems tauragniškiais kultūros namų jubilėjaus proga? Ištvėrėmės. Nors kolektyvų mažiau, bet darbo užtenka. Didesnio sutarimo, susiklausymo. Tauragniškiais – sveikatos, optimizmo ir – ateiti į kultūros centrą, nes be žmonių, nebus ir renginių.

Kol kalbėjoms, vis galvojau, užduoti klausimą apie diskotekas ar ne. Mano metų ir jaunesni tauragniškiai puikiai jas prisimena. Jos vykdavo kiekvieną šeštadienį, o vasarą – ir tris dienas iš eilės. V. Varneckienė pati apie jas prabilo. Tai buvo labai nelengva darbo dalis, nes šeštadieniais vietoj visiems įprastos poilsio dienos direktorei būdavo darbo diena. Jaunimo susirinkdavo daug, atvažiuodavo studentai iš miestų, kitą kartą jau pasikviesdavo draugų, nes diskotekos Tauragnuose būdavo populiarios. Žinoma, jaunimėlio ateidavo visokio. Kapgi direktorė tvarką sugebėdavo palaikyti? Ar dar prisimenat, ką reikėdavo, jei salėje užsidegdavo šviesa? Ogi, kad tai pirmas išspėjimas triukšmadariams. Jei išspėjimas nepadėdavo, o diskoteka tik įpusėjusi, direktorė turėjo savo būdą pernelyg išilinksminusius išvesti iš salės. Nesakysiu, koki. Manau, yra Tauragnuose vyrų, kurie tą būdą patyrė ir dar prisimena... Gal papasakosit?

...Vanda Varneckienė iš darbo išėjo savo noru, nes reikėjo slaugyti tėvus. Rajono taryba svarstė, išmokėti ar ne išeitinę kompensaciją. Vienas iš tarybos narių pasakė, kad jos mokėti nereikia, nes

direktorė nieko nedirbo. Pasakojant apie tai, pasijuto pirmosios liūdno gaidos per visą mūsų pokalbį. Nenorėjau taip liūdnei baigti, todėl paklausiau, ar gerb. Vanda galėtų pasakyti, kiek per jos darbo metus Tauragnų kultūros namai gavo įvairiausių apdovanojimų. Ir vėl grįžo šypsena, geri prisiminimai. Ačiū už daugelio metų darbą Tauragnuose ir tauragniškams. Optimizmo ir sveikatos ir Jums.

Nuotraukos iš asmeninio Vandos Varneckienės albumo

Rašo kraštiečiai

Romualdas Šimkūnas

Tarmė – tobula ūtarka

Paskutiniu čėsu keičias apystavas ape tarmiškai ūturančius žmones. Daugelis supranta, kad tarme yra tokia pati tobula bendravimą priimanė kaip kekvienu kalbine sistema – kaip kultūringas tautas bendrine kalba.

Daug kur, sakysma Narvegijai, Šveicarijai, Italijai pagal susiklosčiusių tradicijų ūturt bendrinė kalbu buity yra nemadinga, netaktiška. Vakečiai tarmiškai ūtura net parlaminti. Latvijai latgalių vaikai pradinei mokyklai mokas iš latgalių vadavėlių. Tai neatsilikimas, ka mes, letuviai, dabar bijam. Mokyklase visur stengias išmokyti taisyklingas bendrines valstybines letuvių kalbas. Tas tam tikru prasmė žemina tarmes prestyžų. Žiniasklaida, radijas, televizija tarmiškas ūtarkas netaleruoja, net nekinčia. Daugelis kalbiniųkų razumnai mīslia, kad ugdydami tarmių prestyžų, ugdydysma ir turtinsma bendrinę kalbų, apsisaugasma na svetimybių, kelsma naciainalinį pasididžiavimū. Žemaičių partija kuriama tam, kad nuosakliai galėt gint, puoselat etninį žemaitiškumū visom prasmēm. Kai nuvažiuoju sava kraštan – Tauragnuos, Vyžiuos, girdėdamas ūturlyvų žmanių tarmiškas ūturkas buketus, atsgaunu, kaip klausydamas geras muzikas, čestavojamas ar dabodamas in gražiū, neišsicackinusių mergū. Nesisarmatykim, turėkim drūsumą ūturt tarmiškai. Del to nenukintes, liks čiela mūs bendrine kalba ir

onaras. Iš kitur atvažiavy, akis iškėty, ausis pastaty, klausysis, dyvisis, šypsodames vienas kitam sakis: čia gražus kraštas ir žmones, atroda, ne šneka, ja dainuoja.

Takiom mana mintim pritaria paėte ir kultūras darbuotaja, kilima iš senovinia Juknėnų kaimą, Regina Katinaite – Lumpickiene: „Esu laiminga, kad moku gimtąją aukštaičių tarmę. Vaikystėje mokykloje, gink Dieve, reikėjo kalbėti tik bendrine literatūrine kalba. Kitaip visi būtų žiūrėję kaip į didžiausią „neišprusėlę“. Tačiau galvodavau: jei tokie autoritetai kaip mano seneliai, tėvai, kaimynai gražiai kalba vietos tarme, tai kodėl yra gėda ją mokėti man? Taigi mokykloje stropiai mokiausi bendrinės literatūrinės kalbos, o su seneliais šnekėdavau tarmiškai. Aukštaičių uteniškių tarmė man tapo dideliu turtu. Daugelį metu šia tarme vedu įvairias šventes, renginius, folkloro ansamblio „Utauta“ koncertus. Kiekvieną tarmišką žodį tariau su meile ir džiaugsmu, kaskart prisiliesdama prie man labai brangių žmonių atminimo.“ (kn. „Laiškai iš vingiorykščių kranto“, „Komonada“, Utena, 2009).

Nuotraukoje: R.Šimkūnas Vyžiuose šių metų liepos mėnesį per savo 75 – aji gimtadinį

Aldona Kirkienė, šeimos veiklos namų vadovė

Tauragnuose – naujas projektas

Turiu nudžiuginti Tauragnų seniūnijos gyventojus. Mums pasisekė: vykdomas projektas „KELRODIS“, kurio pagrindinis tikslas – mažinti socialinės rizikos šeimų atskirtį bei skatinti integraciją į darbo rinką. Tam tikslui įkurta aštuoni kompiuterizuoti šeimos veiklos namai Utenos apskrityje: Alantoje, Daugailiuose, Tauragnuose, Pakalniuose, Dusetose, Dūkšte, Naujajame Daugėliškyje, Troškūnuose. Projekto sumanytojai – „Socialinės politikos grupė“ (Vilnius). Šio projekto pristatymas vyko rugpjūčio 28 dieną Utenos apskrities patalpose. Į seminarą atvažiavo visų apskrities rajonų seniūnai, socialiniai darbuotojai, kiti aktyvistai. Buvo kalbama apie tai, kaip bus vykdomas projektas, o susirinkusieji galėjo užduoti direktorei Jolantai Rimkutei jiems opių klausimų. Taip pat dalyvavo ir mūsų seniūnas Alvydas Danauskas, socialinė darbuotoja Liubovė Skliaustienė, kultūros centro koordinatorė Jūratė Šinkūnienė. Mūsų socialinę darbuotoją labiausiai neramino tai, kad nėra skiriama lėšų atvešti į mokymus toms tikslinės grupės šeimoms, kurios gyvena toli, apie 20 kilometrų nutolusiuose kaimuose nuo seniūnijos centro.

Socialinės politikos grupė projekte numatė daug veiklų. Bus taikomos aktyvios integracijos priemonės: mokymai, konsultacijos, seminarai, bendruomenių suėjimai, darbo mugės. Numatė daug modulinį mokymo programų kompetencijų ir socialinių įgūdžių ugdymui. Pažangiausiems ir aktyviausiems dalyviams buvo pažadėta mokėti stipendijas. Nors projekto veikloje tikslinės grupės yra socialinės rizikos šeimos, tačiau kartu galės dalyvauti ir visi seniūnijos gyventojai. Čia galės mokytis kompiuterinio raštingumo pagrindų pradžiamoksliams ir pažengusiems, šeimos psichologijos, pasitikėjimo savimi stiprinimo, darbo teisės ir kt. Tikiuosi, kad šeimos veiklos namai visuomet gausiai bus lankomi ne tik Tauragnų miestelio gyventojų, bet ir iš kitų kaimų. Kadangi atvykimui iš projekto veiklos nėra numatyta skirti lėšų, todėl patiems gyventojams reikėtų kooperuotis ir atvykti viena mašina, jei yra tokia galimybė.

Puiki ir nereikalaujanti didesnių išlaidų transporto priemonė yra dviratis. Jau į pirmąjį lektorės Elonos Berniūnienės mokymą „Pasitikėjimo stiprinimas“ (**Žiūr. nuotraukoje**) rugsėjo 21 dieną susirinko net dvylika klausytojų, kurie atvyko iš tolimesnių seniūnijos kaimų: Pavarlio, Kalvių, Klykių, Daunorių, Varpiškių, Stūglių, Taurapilio, Sėlės. Pasirodo, kad įveikti atstumus, nors ir nelengva, bet įmanoma. Pasyvesni buvo tauragniškiei. Tikėjausi pirmuose mokymuose pamatyti daugiau vyrų, deja, deja,...tik pažadai.

Manychiau, kad kuo daugiau žmonių igys socialinių įgūdžių, išmoks naudotis kompiuteriu, internetu, suras tarpusavio bendravimo taškus, tuo bus tvirtesnė mūsų bendruomenė. Sėkmės Jums ir dažnų apsilankymų šeimos veiklos namuose, kurie yra antrame aukšte seniūnijoje.

Tel. pasiteiravimui 8 610 32407.

Valda Žebelienė

Netradicinės vestuvės

Vartydama rugpjūčio 20 dienos žurnalą „Žmonės“, perskaičiau straipsnį apie Aistės Jasaitytės ir Romano Čeburiako vestuves pagal senovinius baltų papročius. Buvo atspausdinta daugybė nuotraukų, bet man, žiūrint į jas, jautėsi kažkoks dirbtinumas, netikrumas. Žymių dizainerių kurti drabužiai, prabangiai pasipuošę svečiai. Taip nekalbėčiau, jei pati vos prieš savaitę nebūčiau dalyvavusi tokiose apeigose ir visko nemačiusi savo akimis.

Rugpjūčio viduryje Švenčionių rajone, Dvarciškių kaime, Lietuvos vyriausiojo krivio Jono Trinkūno sodyboje keletą dienų vyko romuviečių stovykla. Iš įvairių Lietuvos vietų atvykusiam jaunimui (beje, dalyvavo ir tauragniškiei) buvo skaitomos įvairios paskaitos, mokomasi senovinių dainų, susipažįstama su baltų papročiais. Vyko ir dvejų vestuvės, kurios sudomino ne tik jaunimą, bet ir suaugusius.

Į deivės Mildos pievą, kurios viduryje stovi sustatyti ratu didžiuliai akmenys, buvo palydėti jaunieji, vilkintys baltais, natūralios drobės drabužiais. Jie atrodė taip, tarsi būtų nužengę iš tų laikų,

kada šlamėjo šventi ažuolynai, o vaidilutės saugojo ugnelę. Jaunieji turėjo praeiti pro septynias laimės juostas ir stoti į apeiginio rato vidurį, kur jau kūrenosi ugnelė ir ant didžiulio plokščio akmens buvo sudėlioti apeiginiai daiktai. Pirmiausia krivis pakvietė į ratą jaunųjų tėvelius, seseris, brolius, kurie irgi buvo apsirengę natūralios drobės rūbais. Visi turėjo nusauti batus ir basomis žengti į ratą. Apeigoms vadovavo krivio žmona Inija. Jauniesiems į rankas buvo įdėtas apeiginis akmuo. Abiejų rankos buvo perrištos dviem austom juostom. (**Žiūr. nuotraukoje**) Inija paprašė jaunųjų mamų berti druskos į degančią ugnelę. Tuo metu jaunimas daina pagarbino deivę Gabiją. Paskui jaunieji buvo vedami tris ratus aplink ugnelę, o visi susirinkusieji ant jų bėrė grūdus ir kartu šlovino deivę Žemyną. Pagaliau atišamos jaunųjų rankos ir ant tų pačių juostų užveriami vestuviniai žiedai. Jie pašventinami virš ugnelės ir jaunieji pasikeičia žiedais. Paduodamas indelis medaus, kuriuo naujieji vyras ir žmona vaišina vienas kitą. Tada atnešama labai įdomi dviguba taurė midaus, kurią turi kartu išgerti jaunavedžiai. Krivis iš ąsočio į kaušą įpila naminės giros, pagarbina dievą Perkūną ir pasveikina jaunąją šeimą. Paskui kaušas su gira perduodamas jaunųjų tėveliams, seserims, broliams. Visi nugeria po gurkšnelį ir ko nors palinki jauniesiems. Pasveikinti jaunąją šeimą turi ir stovyklautojai, nes kitaip negaus jaunosios pyrago. O pyragas toks skanus ir gira taip maloniai gaivina! Visi vaišinasi, šurmuliuoja. Atrodo, kad čia susirinko viena didelė šeima. Viskas taip natūralu. Nėra jokio pasipuikavimo.

Nuotraukos iš paskutinių rugsėjo renginių

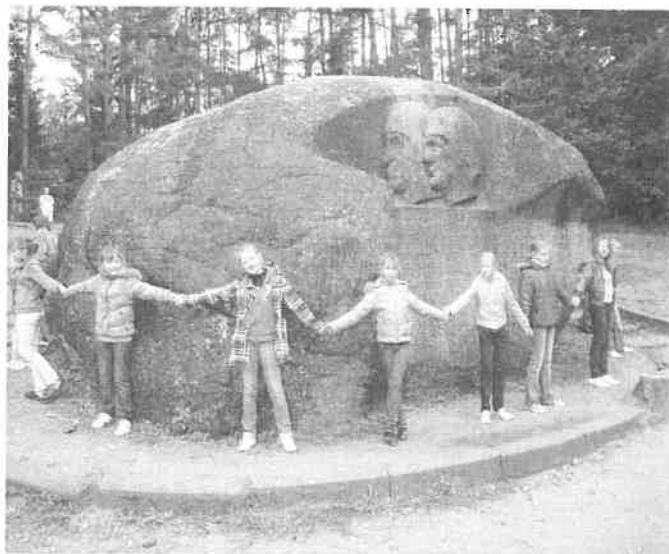
Rugsėjo 26 d. Utenos miesto šventėje buvo galima aplankyti visų seniūnijų kiemelius. Tauragniškiams atstovavo kultūros namų dainininkai ir muzikantai, kurie ne tik dainavo ir grojo, bet ir vaišino atėjusius į kiemelį svečius. Skanią žuvienę išvirė Mykolas Šimkūnas.

Nuotraukoje: su seimo nariu Edmundu Pupiniu.

Danguje šviečia saulė, plaukia debesėliai. Atrodo, ir jie linki jauniesiems ilgo, laimingo ir gražaus gyvenimo.

Rugsėjo 29 d. Tauragnų pagrindinės mokyklos moksleiviai su mokytojais keliavo po Anykščių kraštą. Jie aplankė Liūdiškių piliakalnį, A.Baranausko klėtelę, J.Biliūno tėviškę Niūronyse, kitas žymias vietas. Visi išbandė ir rogučių trasą. **Nuotraukoje:** prie Puntuko.

Spalį laukia daug darbų (parinkta iš interneto)

- * Spalio pradžia - pats geriausias laikas sodinti vaismedžius ir vaiskrūmius, išskyrus kaulavaisius, kurių šaknys bijo šalčio. Juos geriau pasodinti pavasarį.
- * Vaismedžius sodinkite tokiais atstumais, kad suaugę nemestų šešėlio ant kaimynų sklypo, nebūtų per arti tvoros, neužpavėsintų šalia esančių augalų. Tankiai susodintus augalus dažniau puola ligos ir kenkėjai.
- * Geriausia sodinti dvimečius sodinukus su tiesiais kamienais ir trimis gražiai į šonus išaugusiomis šakomis bei gausiu kuokštu šaknų. Prieš sodinimą patariama šaknis pamirkyti molio ir galvijų mėšlo tyrėje, ypač tai padaryti reikia, jei dirva lengva.
- * Jaunus vaismedžius patręškite tik azoto trąšomis - pirmaisiais metais kiekvienam medeliui paberkite po 120-150 g amonio salietros arba 100-120 g karbamido. Kiekvienais kitais metais iki derėjimo trąšų normą padidinkite 50 g. Nuo 5-6 metų vaismedžius tręškite visomis pagrindinėmis trąšomis: azotu, fosforu ir kaliu.
- * Kad kitais metais vaismedžiai ir vaiskrūmiai būtų sveikesni, nukritus lapams nuo grybelinių ligų nupurškite fungicidais. Nepalikite ant medžių vaisių mumijų, nuėmę sudeginkite.
- * Vaiskrūmius galite aplieti verdančiu vandeniu. Taip sunaikinsite grybinių ligų sukėlėjus ir kenkėjų kiaušinėlius.
- * Surinkite supuvusius vaisius, sugrębkite nukritusius lapus - tai ligų židiniai.
- * Žieminių veislių vaisius skinkite spalio viduryje, nes per anksti nuskinti vaisiai greitai vysta, būna prastesnio skonio.
- * Apžiūrėkite braškyną, pašalinkite ūsus, dirvą mulčiuokite. Mulčiuojamos visos braškės. Mulčiui tinka durpės, kompostas arba šiaudai.
- * Apie spalio vidurį paskutinį kartą nupjaukite, nugrębkite veją, išraukite išdygusias piktžoles. Nugrębkite lapus.
- * Jei dar nepasodinote žieminių česnakų, tai padarykite spalio pradžioje.
- * Nuimkite likusį daržovių derlių. Pirmiausia kaskite morkas, salotines cikorijas, vėliausiai - pastarnokus, geltekles, petražoles, porus, vėlyvuosius kopūstus. Kaskite krienu šaknis.
- * Naikinkite dirvoje piktžoles. Jei jų prisiveisė daug, žemę purškite raundapu (1 a - 30 ml preparato - 5 l purkštuvu). Jis gerai veikia, kai pakanka drėgmės ir oras šaltas.
- * Paruoškite dirvą daržovių sėjai prieš žiemą. Morkas, svogūnus, ridikėlius, salotas galima sėti spalio pabaigoje-lapkričio pradžioje. Svarbu, kad sėklos iš rudens nespėtų sudygti.
- * Į vazonus pasisodinkite petražolių, svogūnų, kitų prieskonių, kad virtuvėje visada po ranka turėtumėte šviežių žalumynų.
- * Nepamirškite pasidaryti šių metų daržo planelio, kad pavasarį būtų lengva laikytis sėjomainos. Iš karto numatykite, kokias daržoves ir kur auginsite. Tam sudarykite planelį, kuris padės išvengti klaidų tręšiant dirvą

mėšlu, kurio reikia dėti kopūstams, agurkams ir jokių būdu neturėtų pakliūti į morkoms, burokėliams, svogūnams skirtą vietą.

* Išvalykite ir dezinfekuokite sieros dūmais šiltnamį, stipria vandens srove nuplaukite stulpus, vamzdžius. Jei ligų buvo daug, dirvą nupurškite 0,3 proc. vario sulfato tirpalu ar į 1 kv. m išberkite 100-200 g chlorkalkių.

* Išvalę šiltnamį, žemę paruoškite kitiems metams. Į 1 kv. m išbarstykite 1,5 kibiro perpuvusio mėšlo (komposto) arba 2 kibirus su kreida ar medžio pelenais sumaišytų kraikinių durpių (1 kibirui durpių imami 3-4 šaukštai kreidos arba 1 stiklinė medžio pelenų). Po to žemę sukaskite.

* Gėlės labai mėgsta lapinę žemę. Lapus kompostuokite su durpėmis ir mėšlu tranšėjose arba sukraukite į krūvas, kurias pavasarį bus galima apsodinti vijokliniais žoliniais augalais.

* Jei dirva sausa, daugiameses gėles, krūmus ir medžius paliekite - geriau žiemos.

* Šį mėnesį, prieš išalant dirvai, eglišakėmis apdenkite rožes, pašalinkite nereikalingas šakas ir nuskynę lapus. Šį darbą, atsižvelgdami į oro temperatūrą, atlikite spalio pabaigoje - lapkričio pradžioje.

Kardelių kasimas ir sandėliavimas

Kardelius pradėkite kasti po stipresnių rudens šalnų, kai žiedai netenka dekoratyvumo. Iškastus kardelius nukirpkite palikdami apie 1-2 cm kotus prie gumbasvogūnio – pavasarį lengviau lupti lukštus. Gumbasvogūnius sudėliokite plonu sluoksniu į dėžutes su kojelėmis ir džiovinkite pašildant ir gerai vėdinant.

Po dviejų savaitių nuo gumbasvogūnio pradeda lengvai luptis šaknys. Jas nulupkite, apdžiovinkite gumbasvogūnio apačią ir išneškite į šaltą patalpą (5 °C) kartu su nenuluptais išdžiovintais kardeliais. Jeigu jų neperdžiovinsite, jie lengvai lupsis visą žiemą. Be to, žiemą apvalykite vaikučius. Paprastai tai daroma naudojant nuožulnią plokštumą. Nuo jos kardelių vaikučiai dėl apvalios formos nurieta, o grumsteliai ir šaknų liekanos pasilieka.

Nuotraukos Aidos Grabauskaitės, Danguolės Grabauskienės, Aldonos Kirkienės, Reginos Mačienės, Žymanto Trimonio, Valdos Žebelienės.

Paruošė Danguolė Grabauskienė
Maketavo Laima Čepukienė
Spausdino UAB „Utenos Indra“